

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 8. ledna 2026

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

ŽIVOTNÍ VZORY ČEŠI NEJČASTĚJI NACHÁZEJÍ V RODINĚ, MNOZÍ ALE ŽÁDNÝ PŘÍKLAD NEMAJÍ

Více než čtyři z deseti, skoro 42 % Čechů nemá, nechce mít anebo nedokáže pojmenovat svůj životní vzor. Těm, kteří jmenovali konkrétní osobu, jsou pak inspirací nejčastěji rodiče a z politiků Petr Pavel. V průzkumu Psychologického ústavu AV ČR a agentury Median odpovídalo více než tisíc respondentů.

Nový rok často inspiruje ke změnám. U koho hledat inspiraci a životní příklady? Podobnou otázku položili psychologové vloni na podzim 1106 respondentům z národního vzorku občanů České republiky.

Velká část populace vzor nemá

Dotaz „Vybavíte si člověka, který vám je vzorem?“ byla většina lidí schopna konkrétně zodpovědět. Přesto více než 26 % lidí popřelo, že by nějaký vzor měli, odpověděli „nikdo“, „žádný vzor nemám“. Odpověď dalších 9 % zněla nejistě s tím, že si žádné jméno nedokážou vybavit („nevím“), a téměř tři procenta uvedla, že jsou vzorem sami sobě. Další tři procenta odpověděla vyhýbavě, často vyslovením nějaké žádoucí vlastnosti, ale bez jmenování konkrétního člověka.

„Celkem tedy 41,9 % respondentů na otázku nedokázalo či nechtělo konkrétně odpovědět nebo se odpovědi vyhnulo,“ shrnuje Martina Klicperová z Psychologického ústavu AV ČR.

Vzorem rodiče i prezidenti

Většinu lidí ale nedělalo problém si někoho konkrétního vybavit, případně i vyzdvihnout, proč si právě jeho váží. Největší skupinu zmíněných osob tvořili rodinní příslušníci, uváděl je každý pátý respondent (20 %) – nejčastěji rodiče, tedy otec (6 %), matka (6 %) nebo i oba rodiče společně (4,5 %). Zmíněni byli také dědeček a babička (po 1 %), daleko méně často sourozenci, tety a sestřenice, v jednom případě byla uvedena tchyně.

„Otcovská figura byla jako vzor zmíněna trochu častěji (64×) než osoba matky (59×), ale to ve velkých číslech není významný rozdíl. Zajímavější je porovnat odůvodnění a také použitý slovník. V případě

matky respondenti mluvili nejčastěji o „mamince“ (19×), na druhé straně byla drtivá převaha zmínek o „otci“ (45×), „táta“ či „tatínek“ byla daleko méně často volená slova,“ popisuje Martina Klicperová.

Ve sféře mimo přímou osobní známost se na předním místě (v 19 %) umístili politici. Šlo o více i méně známá jména z Čech i ze zahraničí, postavy historické i současné.

„Paleta jmenovaných politiků byla skutečně pestrá, šlo o desítky různých jmen, od Karla IV. a Marie Terezie přes W. Churchilla, E. Háchu, F. Kriegla, chartistku D. Němcovou, popravenou M. Horákovou, R. Reagana a V. Zelenského až po A. Hitlera,“ vyjmenovává Martina Klicperová.

V kategorii politiků se v čele umístili čeští prezidenti a politici ze současného politického dění. Absolutní prvenství mezi nimi zaujal se 76 hlasy prezident Petr Pavel (skoro 7 % všech odpovědí). Získal více než dvojnásobek odpovědí než další prezident v pořadí Václav Havel (30 hlasů) a šestnásobek hlasů než třetí v pořadí T. G. Masaryk (13 hlasů). Dále se umístili také A. Babiš a T. Okamura (12 a 8 hlasů).

Gott, Schwarzenegger, Ježíš i Jágr

Dalším širokým okruhem, ve kterém respondenti nacházeli osobní vzory, byla kategorie umění (64 hlasů, 6 %). Prvenství v ní drží Karel Gott (8 hlasů) těsně následován Zdeňkem Svěrákem (7 hlasů) a dále Arnoldem Schwarzeneggerem, Karlem Krylem, Ondřejem Vetchým a Keanu Reevesem.

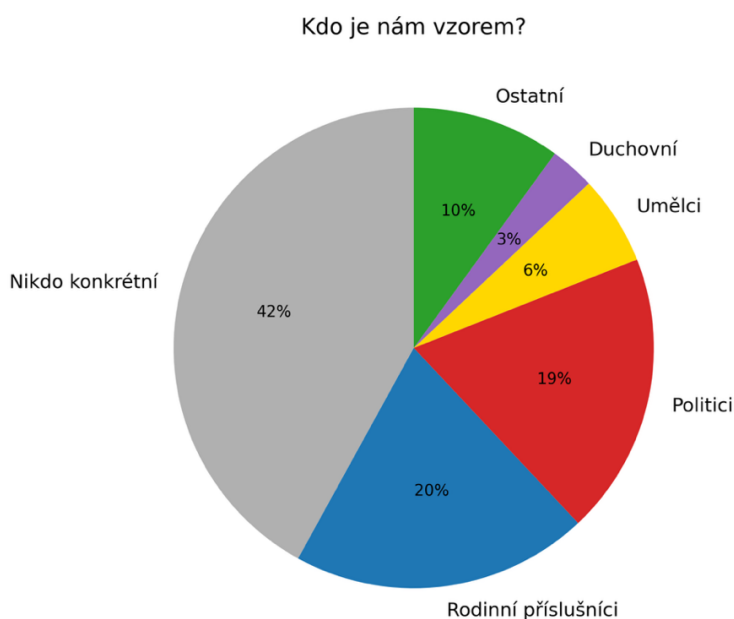
Necelá tři procenta (29 respondentů) volila vzory z duchovní sféry (především Ježíše – 7 hlasů) a dvě procenta lidí jmenovala životní příklady ze sportu (10 hlasů pro Jaromíra Jágra).

„Výsledky ukazují, že pokud životní vzory přiznáváme, nejsilnější inspiraci nám dávají morální příklady našich nejbližších (otce, maminky) a z obecně známých osob to nejčastěji bývají politici (prezidenti) a oblíbení umělci. Sportovci (s výjimkou J. Jágra), podnikatelé, vojáci, humanitární pracovníci, vědci či literáti jsou spíše v pozadí,“ shrnuje Martina Klicperová.

Studie byla částečně podpořena programem Strategie AV21/32.

Více informací:

Martina Klicperová
Psychologický ústav AV ČR
klicperovabaker@gmail.com
+420 604 632 948

Doplňkové informace a data:

Absence vzoru

Žádný vzor nemám	26 %
Nevím, kdo je můj vzor	9 %
Jsem si sám / sama sobě vzorem	3 %
Žádoucí vlastnost bez konkrétní osoby	2 %
Vyhnutí se odpovědi – neskórovatelné	1 %
Celkem	42 %

Volba slov při zmínce o rodičích

Maminka	Matka	Máma	Mamka	Celkem
19	16	13	11	59
Otec	Táta	Tatínek	Taťka	
45	14	4	1	64

Podrobněji k rodinným příslušníkům:

U *otců* vyzdvihovaných jako osobní vzor byl na prvním místě zdůrazňován jejich skvělý charakter – čestnost, zásadovost, spravedlnost, poctivost, spolehlivost a slušnost. („*Například můj otec při autonehodě začne konverzaci s řidičem druhého vozidla slovy „Dobrý den“ místo emotivních řečí a gest, co nikam nevedou.*“). Až s velkým odstupem jako další ceněná vlastnost byla u otců vyzdvihována laskavost (lidskost, dobrota, péče) anebo pracovitost a šikovnost.

Naopak pokud šlo o *matku* (většinou zmiňovanou jako maminku) jako osobní vzor, na prvním místě byla zdůrazňována nezdolnost, s jakou překonávala nejrůznější překážky a nepřízně osudu, přes které plnila své mateřské role („když něco nejde, jde to jinak“), až jako další v pořadí byla hodnocena její laskavost a starostlivá péče, dále pak pracovitost a konečně byla zmiňována i maminčina skromná obětavost a pokora.

Babička, ve stylu babičky Boženy Němcové, je typicky popisovaná jako laskavý člověk, empatická, pracovitá, a poctivá, která umí upozadit svoje ego a přemýšlet nad věcmi s moudrým nadhledem jako představitelka staré dobré, velmi slušné generace.

U *dědečků*, tak jako u otců, byl na prvním místě ceněn jejich morální charakter (zásadovost, poctivost, čestnost), ale spolu s ním i jejich pracovitost, šikovnost a nápomocná zručnost, se kterou dokážou vše spravit. Dále jsou ceněny jejich milující a vlídná obětavost, vzdělanost a přemýšlivá moudrost, a konečně také nabyté zkušenosti. V rámci rodiny byli ještě jako vzory opakovaně zmiňováni manželé, i když jen v jednom procentu (12×), významně častěji než manželky.

Mimo rodinu se vyskytovaly i zmínky o *kamarádech* (19×, tj. necelá 2 %, opět šlo o něco častěji o muže). Kamarádi sloužili jako vzor z rozmanitých příčin (úspěch, čestnost, odvaha, pomoc v nelehké situaci, hodnoty a humor). Jako významná se ukázala i kategorie vynikajících učitelů (13 hlasů, o trochu častěji šlo o učitelky než učitele, třikrát byl uveden i Jan Amos Komenský).

Podrobněji ke vzorům z veřejného života

Politika 19 %

Na prezidentovi Petru Pavlovi byly vyzdvihovány např.:

- morální autorita, vysoký morální kredit, pevnost (integrita) charakteru, čestnost, rovnost, přímost,
- moudrost, rozhled, rozumné a realistické názory – dobře utříděné a jasně sdělované,
- slušnost, gentlemanství, schopnost sdělit, co si myslí, aniž by někoho urazil,
- kultivovanost, vzdělanost a důstojná reprezentace státu, hájení zájmů ČR,
- demokratické a smířující působení, nestrannost, diplomatická komunikace, vnášení klidu,
- reprezentuje hodnotovou politiku, hájí demokracii a demokratické hodnoty,
- fakt, že je válečný hrdina, má odvahu stát si za svým postojem, schopnost odolávat nátlaku,
- zkušenost, rozhodnost, aktivita,
- je příjemný, laskavý a empatický člověk,
- charisma a zároveň skromnost a lidskost,
- je to člověk, kterému lze důvěřovat a být na něj hrdý

U Václava Havla byly mj. vyzdvihovány:

- morální zásady a postoje, čestnost,
- moudrost, inteligence,
- statečnost, odvaha,
- lidskost, citlivost, empatie, normalita, civilnost,
- pravdivost, upřímnost,
- občanské postoje

T. G. Masaryk, poslední z nejvýše umístěného státnického tria, byl vzpomínán především v kontextu své historické role. V souvislosti s ním byly zmiňovány především:

- otec národa, vybudoval Československou republiku (sic),
- demokrat, symbol hodnot,
- inteligence,
- morálka – integrita, spravedlivost,
- skromnost – nepovyšoval se

Petr Pavel	76	Morálka, odvaha, moudrost, slušnost, kultivovanost, demokratičnost
Václav Havel	30	Morálka, moudrost, statečnost, lidskost, pravdivost
T. G. Masaryk	13	Otec národa, demokrat, morálka, skromnost
Andrej Babiš	12	Úspěšný podnikatel, jde mu o to, aby obyčejným lidem bylo dobře
Tomio Okamura	8	Schopný selfmademan, říká pravdu, bojuje za zájmy Čechů, umí se prosadit
Miloš Zeman	6	Vzdělání, rozhled, moudrost, rétorika, lidovost, levicovost
Jindřich Raichl	5	Vzdělanost, logické názory
Dana Drábová	4	Inteligence, statečnost, skromnost, vtipnost

Umění 6 %

Karel Gott	8	Poctivá práce, slušnost, noblesa, laskavost, dokázal spojit mnoho generací
Zdeněk Svěrák	7	Moudrost, lidskost, humor, pokora, klid a postoj k životu
Arnold Schwarzenegger	5	Železná vůle, světový úspěch
Karel Kryl	3	Velký vliv nejen díky hudbě, ale i hodnotami, hájil pravdu a svobodu
Ondřej Vetchý	3	Silný člověk, pomáhá napadené Ukrajině, podobné vnímání světa jako já
Keanu Reeves	3	Skromný, laskavý, pracovitý, neuvěřitelná pokora a obyčejnost, jakou žije

Náboženství 3 %

Přes světský charakter české společnosti volilo 29 respondentů (necelá 3 %) vzory z duchovní sféry. Na prvních místech se umístili nepřekvapivě Ježíš (6×), dále v době dotazování právě zesnulý kardinál Duka (4×), Jan Hus (3×), následováni dalajlámou a papeži Františkem a Lvem XIV. (všichni tři po 2 hlasech).

Sport 2 %

21 respondentů uvedlo vzor ze sportu, přičemž deset z nich jmenovalo Jaromíra Jágra pro jeho celoživotní pracovitost, vytrvalost a neuvěřitelnou odolnost.

Věda 1,5 %

Odborníci a vědci získali v hlasování 17 hlasů. Na prvním místě v této kategorii J. Grygar získal 4 hlasy (za svou inteligenci a odbornost). Hravě tak porazil např. Alberta Einsteina, Neil deGrasse Tysona a Stephena Hawkinga s jediným hlasem.

Podnikání 1,4 %

Ze 16 hlasů obdrželi po 2 hlasech Steve Jobs, Tomáš Baťa a Kazma – Bartošek.

Vojenství 1,2 %

Ze 13 hlasů získali nejvíce bojovníci protinacistického odboje v Anglii spolu s Janem Kubišem, generál Ludvík Svoboda získal tři hlasy.

Lékaři a humanitární pracovníci 1 %

Na prvním místě se čtyřmi hlasy se umístil Š. Pánek („ředitel humanitární organizace Člověk v tísni nevzdává boj proti nespravedlnosti i přes to, že ho spousta politiků napadá a hází mu klacky pod nohy“) a za ním se dvěma hlasy „skromný hrdina“ a zachránce desítek převážně židovských dětí sir Nicolas Winton.